

Bartnicka, Barbara

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa : Sprawozdania z działalności Wydziałów : Wydział I językoznawstwa i historii literatury : Streszczenia : Stylizacja językowa w powieściach historycznych Henryka Rzewuskiego

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 52, 124

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dnia 16 października 1989 r. — Jerzy Axer: *Miejsce filologii klasycznej we współczesnej humanistyce*;

dnia 20 listopada 1989 r. — Renata Grzegorzczkova: *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*;

dnia 18 grudnia 1989 r. — Janusz Pelc: *Jana Kochanowskiego 'świat fraszek'*. Zapowiedziany na 16 stycznia 1989 r. odczyt Stefana Żółkiewskiego pt. *Kultura literacka w Polsce XX wieku* odwołano z powodu choroby referenta.

18 grudnia 1989 r. Wydział I podjął decyzję (w głosowaniu tajnym) o wystąpieniu z wnioskiem o przyznanie godności członka honorowego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego Czesławowi Miłoszowi.

Paulina Buchwald-Pelcowa

S T R E S Z C Z E N I A

Barbara Bartnicka

STYLIZACJA JĘZYKOWA W POWIEŚCIACH HISTORYCZNYCH HENRYKA RZEWUSKIEGO

Powieści historyczne Henryka Rzewuskiego (*Zamek krakowski*, *Rycerz Lizdejko*, *Adam Śmigielski*, *Zaporoziec*, *Listopad*, *Pamiętki Soplicy*) wykazują podobne cechy językowe i stylistyczne, niezależnie od epoki, na tle której osnuta jest ich akcja. Archaizacja języka polega w nich głównie na stosowaniu tzw. archaizmów rzeczowych, tzn. wyrazów oznaczających realia dawnego życia.

Na szczególną uwagę zasługuje stylizacja językowa w *Pamiętkach Soplicy*, które stanowią cykl opowiadań powiązanych tematycznie i kompozycyjnie w jedną całość. Fikcyjny narrator posługuje się tu swobodnym tokiem gawędy, dla której charakterystyczne są dygresje, sygnalizowane swoistymi wskaźnikami językowymi, incipity typowe dla dłuższego monologu, wtrącone westchnienia, zdania wykrzyknikowe, pytania retoryczne, stałe związki frazeologiczne.

W innych powieściach historycznych Rzewuskiego występuje narracja trzeciosobowa, w której autor posługuje się zdaniami o budowie charakterystycznej dla literackiej normy języka pisanego XIX wieku. W partiach dialogowych zaś dochodzą do głosu elementy językowe, służące charakteryzacji postaci powieściowych pod względem ich pochodzenia i stanu, a także specyficzne cechy indywidualizujące język bohaterów.

Stylizacja językowa w powieściach historycznych H. Rzewuskiego (a szczególnie w *Listopadzie*) jest bardzo urozmaicona. W języku pisarza, który miał wśród współczesnych sławę wspaniałego gawędziarza, mistrza w opowiadaniu wypadków minionych, tkwi doskonałe źródło poznania języka mówionego najstarszej generacji przedstawicieli różnych warstw społeczeństwa polskiego, żyjącego na przełomie XVIII i XIX w.